

UNIVERSITETLARDA ILMIY TADQIQOTLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI

Sobirjanova Oydina Bobir qizi

“Alfraganus University” NOTT
tadqiqodchisi

Annotatsiya

Mazkur tezisda universitetlarda ilmiy tadqiqotlar samaradorligini oshirishda loyiha madaniyatini shakllantirishning ahamiyati yoritilgan. Ilmiy faoliyatni an'anaviy yondashuvlar asosida tashkil etish ko'pincha resurslardan foydalanish, muddatlarga rioya qilish va natijadorlikni baholashda muammolarni keltirib chiqarishi ta'kidlanadi. Shu nuqtai nazardan, ilmiy tadqiqotlarni loyiha sifatida boshqarish va loyiha boshqaruvi tamoyillarini joriy etish ilmiy faoliyat samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida asoslanadi. Shuningdek, loyiha madaniyatining ilmiy faoliyatni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari bilan uzviy bog'liqligi ochib beriladi.

Kalit so'zlar: ilmiy tadqiqot, loyiha madaniyati, loyiha boshqaruvi, ilmiy faoliyat samaradorligi, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, monitoring.

Аннотация

В данном тезисе раскрывается значение формирования проектной культуры для повышения эффективности научных исследований в университетах. Подчеркивается, что организация научной деятельности на основе традиционных подходов зачастую приводит к проблемам в использовании ресурсов, соблюдении сроков и оценке результативности. С этой точки зрения управление научными исследованиями как проектами и внедрение принципов проектного управления обосновывается как важный фактор повышения эффективности научной деятельности. Также раскрывается тесная взаимосвязь проектной культуры с организационно-экономическими механизмами управления научной деятельностью.

Ключевые слова: научное исследование, проектная культура, управление проектами, эффективность научной деятельности, организационно-экономический механизм, мониторинг

Abstract

This thesis highlights the importance of developing a project culture to enhance the effectiveness of scientific research in universities. It is emphasized that organizing scientific activities based on traditional approaches often leads to issues in resource utilization, meeting deadlines, and evaluating outcomes. From this perspective, managing scientific research as projects and implementing project management principles is substantiated as a key factor in improving research efficiency. The paper also reveals the strong interconnection between project culture and the organizational-economic mechanisms of managing scientific activities.

Keywords: scientific research, project culture, project management, research efficiency, organizational-economic mechanism, monitoring

Bilimlar iqtisodiyoti va globallashuv sharoitida universitetlar ta'lim berish bilan bir qatorda ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatni amalga oshiruvchi muhim institutlar sifatida qaralmoqda. Ilmiy tadqiqotlar samaradorligi oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligi, xalqaro maydondagi mavqeyi hamda milliy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga qo'shayotgan hissasini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shu sababli universitetlarda ilmiy faoliyatni tashkil etish va boshqarishning zamonaviy yondashuvlarini joriy etish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, ilmiy tadqiqotlarni an'anaviy boshqaruv usullarida olib borish ko'pincha resurslardan foydalanish, muddatlarga rioya qilish va natijalarni baholashda qator muammolarni keltirib chiqaradi. Bunday sharoitda ilmiy faoliyatni loyiha sifatida tashkil etish va loyiha boshqaruvi tamoyillarini tatbiq etish, xususan, universitetlarda loyiha madaniyatini shakllantirish ilmiy tadqiqotlar samaradorligini oshirishning muhim sharti bo'lib xizmat qiladi.

Loyiha madaniyati tashkilotda loyihaviy fikrlash, aniq rejalashtirish, javobgarlikni taqsimlash, natijaga yo'naltirilgan boshqaruv hamda doimiy monitoring va baholash tizimining shakllanganligini anglatadi. Universitet muhitida loyiha madaniyati rivojlangan taqdirda, ilmiy tadqiqotlar alohida tashabbuslar majmui sifatida emas, balki strategik maqsadlarga yo'naltirilgan loyiha portfeli tarzida boshqariladi. Bu esa ilmiy faoliyatda muvofiqlashtirishni kuchaytirib, resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi.

Ilmiy tadqiqotlarni loyiha yondashuvi asosida boshqarish loyiha boshqaruvining asosiy bosqichlariga tayanadi. Ushbu bosqichlar boshlash, rejalashtirish, ijroni ta'minlash, monitoring va nazorat hamda yakunlash jarayonlarini o'z ichiga oladi. Boshlash bosqichida ilmiy loyiha maqsadi, kutilayotgan natijalar, manfaatdor tomonlar va loyiha homiysi aniqlanadi. Rejalashtirish jarayonida ishlar hajmi, muddatlar, moliyaviy resurslar, xavf-xatarlar va zarur resurslar belgilanadi. Ijro bosqichida ilmiy ishlar amalga oshiriladi va jamoa faoliyati muvofiqlashtiriladi. Monitoring va nazorat bosqichida jadval, byudjet va sifat ko'rsatkichlari tahlil qilinib, yuzaga keladigan muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish choralari ko'riladi. Yakunlash bosqichida esa loyiha rasmiy ravishda yakunlanib, natijalar baholanadi hamda keyingi bosqichlar bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Loyiha madaniyati ilmiy tadqiqotlarda vaqt, xarajat, sifat, risk va resurslarni boshqarish funksiyalarining uyg'unlashuvini ta'minlaydi. Vaqtni boshqarish ilmiy ishlarining belgilangan muddatlarda bajarilishini, xarajatlarni boshqarish esa moliyaviy resurslardan oqilona foydalanishni kafolatlaydi. Sifatni boshqarish ilmiy natijalarning talab darajasida bo'lishiga xizmat qilsa, risklarni boshqarish loyihalarda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan noaniqlik va muammolarni oldindan aniqlash imkonini beradi. Resurslarni boshqarish esa kadrlar, moddiy-texnik va axborot resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

Universitetlarda loyiha madaniyatini rivojlantirish ilmiy faoliyatni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish bilan chambarchas bog'liq. Loyiha yondashuvi ilmiy faoliyatni rejalashtirish, moliyalashtirish, rag'batlantirish va monitoring qilish jarayonlarini yagona boshqaruv

tizimida birlashtirish imkonini beradi. Natijada tashkiliy tuzilmalarning samaradorligi oshib, iqtisodiy rag'batlantirish mexanizmlari ilmiy natijaga yo'naltiriladi.

Xorijiy tajribani tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, loyiha madaniyati rivojlangan universitetlarda ilmiy tadqiqotlar yuqori samaradorlik bilan amalga oshirilmoqda. Jumladan, Stanford universitetida Bio-X Interdisciplinary Initiatives Seed Grants Program (IIP) doirasida ilmiy tadqiqotlar loyiha yondashuvi asosida tashkil etilib, innovatsion va yuqori salohiyatga ega loyihalar boshlang'ich bosqichda moliyaviy qo'llab-quvvatlanadi. Mazkur dastur loyihalarni aniq bosqichlar asosida boshqarish, monitoring qilish va natijalarni baholash orqali ilmiy g'oyalarning keyinchalik yirik grantlar va amaliy natijalarga aylanishiga xizmat qilmoqda. Ushbu tajriba loyiha madaniyati ilmiy faoliyat samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, universitetlarda ilmiy tadqiqotlar samaradorligini oshirishda loyiha madaniyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Loyiha yondashuvi ilmiy faoliyatni tizimli rejalashtirish, resurslardan samarali foydalanish, risklarni boshqarish va natijalarni shaffof baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, loyiha madaniyati ilmiy faoliyatni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishga xizmat qilib, universitetlarning innovatsion salohiyati va raqobatbardoshligini oshirish uchun mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. PMI. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide). — 7th ed. — Project Management Institute, 2021.
2. OECD. University Research Management: Principles and Practices. — Paris: OECD Publishing, 2019.
3. Stanford University. Bio-X Interdisciplinary Initiatives Seed Grants Program (IIP): Program Overview and Outcomes. — Stanford, CA.
4. Abdukarimov A., To'xtasinov R. Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv va strategik rivojlanish. — Toshkent: Fan, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy faoliyatni tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlar to'plami. — Toshkent, 2022.